

Bíró László püspök búcsúztató beszéde

Főtisztelendő Főpápa úr! Kedves atyák és szerzetes testvérek! Tisztelt rokonok, diáktársak! Gyászoló testvéreim!

Egyik diáktársunk köríméljében így emlékezik fiatalkori tanárunkra: „Teodóz atyától tudom, hol húzódnak a Keleti-Kárpátok láncai, hol folyik a Szeret folyó, hol is van Klézse. Mint ahogy azt is, hogyan kell az ősi dallamokhoz tisztelettel nyúlni, és Szent Benedekhez hogyan száll fel az ének. Felejthetetlenek a szombati közös énekpróbák a Győri Bencés Gimnáziumban, ahol gyakoroltunk a vasárnapi diákmissékra.” A győri diáknak szüntelen fülébe csengenek szavai: „Öcsike, tanulja meg; Magyarországon ötösre énekelnek! Felvidéken hatosra! Délvidéken hetesre! Erdélyben tízesre! Csángóföldön tizenötösre!”

Teodóz atya papi, szerzetesi, tanári hivatásához áldásos missziót talált. Domokos Pál Péter baráti biztatására indult el Moldvába, hogy a csángó magyarok életét, egyházi énekeit, nyelvét tanulmányozza. Erőst együttértett sorsukkal, csodálta hitbuzgó vallásosságukat, hitre épült archaikus kultúrájukat.

A Soproni-hegykaréjtól Csángóföldig, Zoboraljától a Belgrád közelében fekvő székely falvakig, a nyitrai Szent László- és Prohászka-ünnepségekig, a Vág- és Garam-völgyéig, Székelyföld gazdag vidékéig a jézusi szeretetet, a Mária-tiszteletet, a keresztény magyarságtudatot erősítő missziót folytatott. Sokaknak visszaadta hitét, sokunkban megerősítette a népi vallásosság jelentőségének tudatát, méltóságát, felmutatta és példaadóan képviselte a Mária-tiszteletet.

Diáktársunk, Nagy Gáspár „Köszöntő Jáki Sándor Teodóz szolgálatáért” című versében példaként mutatta fel „a szürke fejű öreg bácsót”, aki „papi ember a javából, családjából épp harmadik, aki Szent Benedek fia...” A Domokos Pál Péter nyomán apostolkodó, „rendületlen szívű vándor” egy népet fogadott szeretetébe és barátságába; benne a csángók jelenkori apostolatát szeretjük és tiszteljük. „A világ legelhagyottabb kisebbségéért” áldozatos munkát végzett. A „Csángókról, igaz tudósítások” című könyvében az írástudó lekipásztör felelősségtudata nyilatkozik meg. Ezt a csodálatos papi és kulturális missziót szolgálja a „Jáki Sándor Teodóz énekel és tanít” című CD is.

Nagy boldogsággal és büszkeséggel töltötte el a már Erdélyi Zsuzsa által gyűjtött „Aranymatyánk” énekelt csángó változata. Igaz gyémánt leletként tartotta számon ezt az énekelt imádságot, a megélt katolikum közös remekművét.

Nagy öröme szolgált az Európai Tanács határozata: „A csángók a magyar nyelv egy korai változatát beszélik, ősi hagyományokat, változatos népművészetet és népi kultúrát őriznek, amely különleges értéket jelent Európának.”

Az elmúlt évben újra meg újra együtt ünnepelhettünk a gyémántmisés szerzetespappal. Ezek az együttlétek valójában nem róla szóltak, hanem alkalmaik voltak neki, hogy megfogalmazza hitvallását, hogy fölrázza a csüggeteg lelkűeket és itt is, ott is családias egységet teremtsen az egybegyűltekből.

Lezáruló élete üzenet: Őrizd a hitet, újulj meg Mária-tiszteletben — őrizzük meg anyanyelvünket, úgy tiszteljük a minket körülölelő nemzeteket, hogy nem feledkezünk el a határainkon túl élő magyarjainkról.

Akik meglátogathattuk halálos ágyánál, elgondolkozva szemlélhettük a karjára erősített „világító rózsafüzért”, amelyből sok ezret ajándékozott el szerte a Kárpát-medencében. Ez az apró jel is tanúskodik belső vallásosságáról, a szó és a tett egységéről: mindig azzal a megjegyzéssel osztogatta, hogy ez a rózsafüzér akkor is emlékeztet téged a Szűzanyára, ha elaludnál.

Gyakran idézted az édesanyja temetésekor elhangzott gyászbeszéd első mondatát: „Etelka néni, milyen a mennyország?” Most mi tőled kérdezzük: „Teodóz atya, milyen a mennyország?” Választ nem várunk. Nem csak azért, mert ajkaid elnémultak, hanem azért sem, mert hisszük: „Szem nem látta, fül nem hallotta, emberi értelem föl nem fogta, amit Isten azoknak készített, akik szeretik Őt.” Reményünk az, hogy te már tudod ezen szavak mélységes igazát.

Adjunk hálát Istennek az ő gazdag munkásságáért, hordozzuk őt imádságainkban, kövessük életünkkel! Ámen.

A kacsikai „bucsusok”

Sírva-nevetve olvasom újra Teodóz atya, Dózi útinaplóját a csángókról (P. Jáki Sándor Teodóz: *Csángókról, igaz tudósítások*. ValóVilág Alapítvány, Budapest 2002.) Éveken át rágtam a fülét, hogy egyszer engem is vigyen el Moldvába. 2003. április 9-éről az ajánlás: „Déri Balázsnak, közös csángóföldi utunk emlékére baráti szeretettel, Jáki Teodóz.” A 49. és az 52. tudósításban számol be utunkról a dél-bukovinai lengyel falu Nagyboldogasszony-napi búcsújára. Azt írja (175. o.): „Szokásos zarándokútra indultunk 1995 augusztusában: a kacsikai búcsúra. Előbb azonban jó nagy vargabetűt leírva eljutottunk Bukarestbe — nem véletlenül.” Megpróbálom földézni, hogyan is nézett ki az a vargabetű, de ez az emlékezés is csak erősen töredékes lehet. Miért is nem vittem magammal a máskor annyit csattogtatott fényképezőgépet vagy legalább egy jegyzetfüzetet? Talán hogy az igazán fontos mozzanatok maradjanak meg, talán csak a kapkodás, a fölkészületlenség miatt. Teodóz hűséges társa a kacsikai búcsúkra —1997-es haláláig—, Dr. Kovács István gyermekorvos, vagyis „Doki atya” vezetett, Dózi elöl ült, én hátul terpeszkedtem, leginkább középen, hogy a két ülés között előre hajolva halljam öregedő szerzetes barátom szinte folyamatos elbeszéléseit a megelőző —már nem emlékszem hányadik— erdélyi és hányadik moldvai útjáról, kommentárjait azon településekről és történetükről, ahol elhaladtunk, találkozásait papokkal, egyszerű emberekkel, hivatalos emberekkel. A határátkelések, országúti ellenőrzések, az engedélyezetlen elszállásolások kijátszása bőséges muníciót jelentett jellegzetes kapkodó, szót szóba öltő stílusában előadott történeteikhez.